

**RECENZJA W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM
W DZIEDZINIE SZTUK MUZYCZNYCH,
DYSCYPLINIE ARTYSTYCZNEJ INSTRUMENTALISTYKA
PANA DRA MACIEJA OBARY**

Dane osobowe recenzenta:

Dr hab. Ryszard Krawczuk

Katedra Muzyki Współczesnej, Jazzu i Perkusji Akademii Muzycznej w Krakowie

Dziedzina: sztuki muzyczne

Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Zlecenie opinii:

Rada Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, zlecenie podjęte w związku z decyzją Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 08.05.2019 r. powołującą Komisję Habilitacyjną do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka Pana dra Macieja Obary. Postępowanie zostało wszczęte w dniu 27.02.2019 r.

Do pisma nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku została dołączona dokumentacja oraz zapis dzieła artystycznego w postaci płyty CD.

Podstawowe dane o habilitancie:

Maciej Obara jest saksofonistą, kompozytorem i liderem własnych zespołów, złożonych z wybitnych muzyków sceny jazzowej zarówno krajowej jak i międzynarodowej. Dyplom magistra sztuki na kierunku jazz i muzyka estradowa w zakresie instrumentalistyki jazzowej – saksofon uzyskał w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach w dniu 30 maja 2007 roku. 11 Kwietnia 2016 r. uzyskał tytuł doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka w Akademii im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku na Wydziale Instrumentalnym. Temat pracy doktorskiej: „Kreowanie indywidualnego języka muzycznego w grze na saksofonie. Koncepcja interwałowo - harmoniczna w improwizacji oraz jej wpływ na kompozycję”.

Współpracował z legendarnym trębaczem Tomaszem Stańko, co w znaczący sposób ułatwiło mu start na międzynarodowej scenie muzycznej i dołączenie jako jeden z niewielu Polaków do prestiżowej wytwórni fonograficznej ECM. Jest laureatem wielu konkursów i nagród muzycznych. Bierze również udział w licznych projektach multimedialnych.

Od 2015 r. jest zatrudniony w Akademii Muzycznej w Gdańsku na stanowisku adiunkta w klasie saksofonu jazzowego oraz zespołów instrumentalnych.

Ocena Autoreferatu

Autoreferat został podzielony na dwie części. Pierwsza dokumentuje okres od uzyskania stopnia doktora w 2016 roku i skupia się głównie na płycie „Unloved”, która jest dołączonym do dokumentacji dziełem artystycznych. Autor opisuje i omawia cel artystyczny dzieła, które jest dla niego kontynuacją i rozwinięciem koncepcji kreowania własnego języka improwizacji w grze na saksofonie.

W części drugiej dowiadujemy się o wcześniejszej drodze artystycznej habilitanta. Wymienia on uzyskane nagrody i wyróżnia nagrane płyty, istotne dla jego artystycznego rozwoju. Dzieli się też refleksją na temat pobytu w Stanach Zjednoczonych, skąd wraca wzbogacony o nowe doświadczenia. Zakłada wówczas pierwszy zespół w międzynarodowym składzie i uczestniczy w

kilku projektach płytowych, które doprowadziły go do nagrania albumu „Unloved”

W zakończeniu autoreferatu habilitant wskazuje koncepcję przekazywania studentom wiedzy jaką posiada z zakresu improwizacji, komponowania oraz interakcji czy instrumentacji, które są niezwykle inspirującym sposobem na zdobywanie wiedzy na temat współczesnych technik improwizacji.

Autoreferat kreuje nam artystę o szerokim spektrum zainteresowań muzycznych, świadomego swoich celów i osiągnięć. Pracowitego, spełnionego artystycznie lecz wciąż poszukującego nowych środków wyrazu.

Ocena dołączonego dzieła artystycznego

Wskazane przez Macieja Obarę osiągnięcia artystyczne, o które opiera on swój wniosek habilitacyjny, to projekt „Unloved”, który oprócz lidera współtworzą Dominik Wania - fortepian, Ole Morten Vaagan - kontrabas, Gard Nilssen – perkusja. Wszystkie utwory są autorstwa M. Obary za wyjątkiem tytułowej kompozycji Krzysztofa Komedy „Unloved”.

Pozostałe tytuły to: „Ula”, „One for”, „Joli Bord”, „Sleepwalker”, „Echoes”, „Storyteller”.

Płyta wydana w 2017 roku przez jedno z najbardziej znaczących i stylotwórczych wydawnictw na świecie – ECM, Monachium. Jak przyznaje autor, materiał zawarty na płycie stał się kontynuacją oraz rozwinięciem jego pracy doktorskiej, a także najbardziej dojrzałym dziełem jakie do tej pory udało mu się nagrać. Obara sam opisuje emocje jakie zawarł w nagraniach oraz podaje krótką analizę poszczególnych utworów, z których każdy dedykowany jest wybranym, niezwykle ważnym dla niego osobom czy miejscom. Liryka, melancholia, przestrzeń sonorystyczna to znaki rozpoznawcze tej płyty jak i innych dokonań artystów zgromadzonych wokół wytwórni ECM. Myślę, że duży wpływ na to dzieło miał producent Manfred Eichner oraz Rainbow Studio w Oslo, posiadające wypracowane przez wiele lat charakterystyczne, niepowtarzalne brzmienie. Wpływ ten, przy całym jego pięknie efektu końcowego, moim zdaniem odbiera jednak nieco indywidualność artysty dostosowującego się do wizji sonorystycznych producenta. Nieodparcie przychodzi na myśl brzmienie skandynawskiego kwartetu Keitha Jarretta i Jana Garbarka z lat 70-tych XX w.

Już pierwszy utwór „Ula” wskazuje nam w jakim kierunku pójdzie całość. Dużo przestrzeni, podążanie całego zespołu za liderem w swobodnym ad libitum, możliwe jedynie przy doskonałym zgraniu i zrozumieniu poszczególnych muzyków. W podobnym klimacie jest kompozycja „Joli Board” i zamykająca płytę „Storyteller”. Proste melodie w minorowych tonacjach, często tylko szkice melodii przechodzące w partie improwizowane, żywiące się fragmentami tematów. Dźwięki saksofonu opatane genialną harmonią pianisty Dominika Wani, który jest dla mnie kluczową postacią tej płyty. Wycucie stylu, błyskotliwe improwizacje, od impresjonistycznych obrazów malowanych dźwiękiem po wirtuozerskie popisy na najwyższym światowym poziomie. Do tego idealnie współpracująca sekcja rytmiczna nadająca motorykę całości i uzupełniająca szeroką paletę barw. Tytułowy utwór Krzysztofa Komedy „Unloved” wpasowuje się w zamysł kompozytorski Obary, będąc integralną częścią całego dzieła. Najbardziej dynamiczne utwory na płycie to „Sleepwalker” i „Echoes”. Rozwijają się od fortepianowego intra do fantastycznych improwizacji pianisty i saksofonu. Obara jest tu wirtuozem, realizuje swoje improwizacje, które jak sam przyznaje, są dosłownym odniesieniem do jego rozważań interwałowo-harmonicznych z pracy doktorskiej. W utworach tych najbardziej można wysłyszeć jego indywidualny styl. Saksofon brzmi bardzo charakterystyczne w dolnych rejestrach. Ciemna barwa zmieszana z powietrzem tworzy liryczny, ale też mroczny klimat. W górnych rejestrach słycać drewniany przydźwięk, to jego kolejna charakterystyczna cecha. W większości utworów improwizacje są minimalistyczne, oparte głównie na skalach modalnych, skupiają się bardziej na dopełnieniu całości niż dążeniu do wyizolowanych partii solowych.

Koncepcja Obary jest wyczuwalna w całym projekcie lecz ja jako saksofonista, bardzo subiektywnie odczuwam pewien niedosyt Obary saksofonisty. Zadowolam się więc dwoma z opisanych utworów, które w pełni prezentują możliwości habilitanta jako wybitnego instrumentalisty.

Reasumując. Jest to dzieło znakomite, na wskroś perfekcyjne, ukazujące twórcę jako artystę dojrzałego, idącego własną drogą. Atutem są tu kolektywne, intuicyjne improwizacje, wirtuozeria pianisty i indywidualne brzmienie habilitanta. Płyta dzięki wydaniu w tak renomowanej wytwórni jaką jest ECM, doskonałej promocji, wpisuje kolejnego polskiego artystę w światowy dorobek szeroko pojmowanej muzyki improwizowanej.

Ocena osiągnięć artystycznych

Dorobek artystyczny Macieja Obary jest imponujący. Odbywa trasy koncertowe w Europie, Kanadzie, Meksyku i Stanach Zjednoczonych na najbardziej liczących się festiwalach jazzowych i w prestiżowych klubach jazzowych. Ważnym wydarzeniem, jeśli nie najważniejszym w dotychczasowej karierze Obary, było poznanie, współpraca i niejako namaszczenie przez wybitnego, uznanego szeroko w świecie muzycznym trębacza Tomasza Stańko. Otworzyło mu to wrota do ogólnoswiatowej kariery. Jest dopiero trzecim polskim artystą, który po okresie prawie 25 lat, po Tomaszu Stańce i Marcinie Wasilewskim, nagrał płytę dla legendarnej wytwórni ECM. Płyta „Unloved” została zaprezentowana na najważniejszych scenach jazzowych świata, otrzymała rewelacyjne recenzje wydawnicze od m.in. Jazz'n'More, Lepziger Volkszeitung, Weltwoche, All About Jazz, Classic Voice, Jazz Jurnal, Jazzforum, Jazzpodium, Jazzthetik, Jazzwise, London Jazz News, Jazzarium. Przez okres zaledwie trzech lat od otrzymania tytułu doktora sztuki, zagrał ze swoim międzynarodowym zespołem ponad 70 koncertów w kraju i zagranicą. Za tę płytę otrzymał nagrodę Fryderyka w kategorii Jazzowy Album Roku 2018 jak również nagrodę Fryderyka w kategorii Artysta Roku 2018. W omawianym okresie, przed nagraniem płyty dla ECM Records, wziął udział w projekcie z muzyką filmową Krzysztofa Komedy „Scoring 4 Polański”, którą w maju 2016 r. zaprezentował na Krakowskim Festiwalu Filmowym.

W tym samym roku bierze udział w projekcie multimedialnym Calltrane, który przygotowany został przez ówczesnego rektora ASP w Katowicach Mariana Ośliśto oraz wydaje płytę „Live in Mińsk Mazowiecki”. W kwietniu 2017 r. Centrum Kultury w Lublinie zamówiło u niego przygotowanie projektu specjalnego „New Polish Jazztet”, który obejmował nowe opracowania kompozycji legendarnego zespołu Jana Ptaszyna Wróblewskiego Polish Jazz Quartet. W tym samym roku zaprezentował, specjalnie przygotowany pod jego międzynarodowy kwartet koncert z muzyką Henryka Mikołaja Góreckiego, który odbył się ramach festiwalu Letniej Akademii Jazzu w Łodzi. Głównymi inspiracjami były „Pieśni o radości i rytmie”.

Równolegle współpracuje m.in. z światowej klasy flecistką z Nowego Jorku Jamie Baum, z hiszpańskim basistą Baldo Martinezem, zagrał trasę koncertową z Cuarteto Europa w Hiszpanii. Wraz z Samuelem Blaserem na puzonie i Ramonem Lopezem na perkusji, daje kilka koncertów w Pamplonie, Monzon, Heusce oraz na Terrassa Jazz Festival.

Rok 2018, to pasmo sukcesów i gościnny udział w licznych projektach artystycznych. Poza już wspomnianymi były to:

- nagroda Polskiego Towarzystwa Muzycznego Koryfeusz Muzyki Polskiej w kategorii Osobowość Roku 2018
- poczwórny laureat rankingu Jazz Forum w kategorii Artysta Jazzowy Roku, Saksofonista Altowy Roku, Album Jazzowy Roku oraz Zespół Jazzowy Roku 2018.
- projekt teatralno-muzycznym „Miasto myśli”
- płyta Michała Jarosa „Floating Bridges”
- udział w projekcie teatralno-muzycznym „Miasto myśli”, podczas którego do czytanych krótkich opowiadań o rytmie życia współczesnego miasta, grał improwizowane partie solo na saksofonie.
- w 2019 roku zdobywa pierwsze miejsce w konkursie BMW Jazz Welt w Monachium

Z podziwem i prawdziwą satysfakcją odnotowuję tak bogatą działalność dr Macieja Obary, który prezentuje różnorodność artystycznych działań w obrębie muzyki improwizowanej i sztuk multimedialnych.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Dorobek artystyczny w znaczny sposób przewyższa jeszcze osiągnięcia dydaktyczne habilitanta. Od czterech lat prowadzi klasę saksofonu jazzowego oraz zespoły instrumentalne w Akademii Muzycznej w Gdańsku. Jest to jeszcze stosunkowo krótki okres do spektakularnych osiągnięć dydaktycznych. Do tej pory dwóch studentów ukończyło studia licencjackie i jeden magisterskie. Kolejnych dwóch było przygotowywanych do dyplomu magisterskiego i jeden do licencjackiego. Prowadzony przez niego w Akademii Muzycznej trójmiejski zespół Nordwave, otrzymał pierwszą nagrodę Przeglądu Młodych Zespołów w Gdyni w maju 2016 r. Jak stwierdza Obara, sama rozległa wiedza na temat środowiska artystycznego i biznesu muzycznego jest nieocenionym wsparciem dla początkujących młodych artystów. Do działalności dydaktycznej należy też zaliczyć prowadzenie od kilku lat warsztatów muzyki improwizowanej w doborowej międzynarodowej obsadzie w ramach International Jazz Platform przy festiwalu Letnia Akademia Jazzu w Łodzi.

Konkluzja

Maciej Obara w mojej opinii spełnia cechy, które powinien posiadać współczesny artysta – rozpoznawalność, rzetelny warsztat i erudycja muzyczna. Znajomość całej historii muzyki oraz aktualnych trendów stylistycznych, pozwala na eksperymentowanie na polu współczesnej awangardy jazzowej. Posiada otwartość na inspiracje innymi gatunkami sztuki i łączenie ich z własną wizją artystyczną. Zdolności interpersonalne oraz organizacyjne, pozwalają mu na precyzyjne przekazywanie wiedzy oraz zainspirowanie przyszłych pokoleń muzyków, jak również skrytalizowanie własnych wizji i założeń artystycznych.

Niniejszym oceniam, iż dorobek artystyczny habilitanta spełnia ustawowe wymagania oraz popieram wniosek o przyznanie dr Maciejowi Obarze stopnia doktora habilitowanego.

dr hab. Ryszard Krawczuk

